

MEDZINÁRODNÝ TRESTNÝ SÚD A JEHO ÚZEMNÁ PÔSOBNOSŤ THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT AND ITS TERRITORIAL JURISDICTION

Radka Kačáková¹ – Ľubica Saktorová²

<https://doi.org/10.24040/pros.07.05.2021.svp.168-178>

Abstrakt

Príspevok sa venuje aktivitám Medzinárodného trestného súdu s konkrétnym akcentom na nedávne rozhodnutie, v rámci ktorého senát súdu pre prípravné konanie posudzoval otázky prípustnosti prípadu na báze teritoriality. Palestína má v medzinárodnom práve stále nejasné postavenie, napriek tomu sa stala zmluvnou stranou Rímskeho štatútu a údajné zločiny spáchané na jej území sú dnes predmetom vyšetrovania Medzinárodného trestného súdu. Prípud vyvolal turbulentné politické, ale aj odborné a akademické diskusie. Po deskripcii vzniku a činnosti súdu a analýze stavu záverom v krátkosti zhodnotíme, aký význam pre medzinárodné právo práve tento prípad môže mať.

Kľúčové slová

Palestína, teritorialita, Medzinárodný trestný súd, právomoc, Rímsky štatút

Abstract

The paper deals with the activities of the International Criminal Court with a specific emphasis on a recent decision in which the Pre-Trial Chamber of the Court considered the admissibility of the case on the basis of territoriality. Palestine still has a vague position in international law, yet it has become a party to the Rome Statute, and alleged crimes committed on its territory are now under investigation by the International Criminal Court. The case provoked turbulent political as well as professional and academic discussions. After a description and analysis of the situation, we will finally shortly evaluate the significance of this case for international law.

Key words

Palestine, territoriality, International Criminal Court, jurisdiction, Rome Statute

¹ Bc. Radka Kačáková, Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, radka.kacakova@student.umb.sk

² JUDr. Ľubica Saktorová, PhD., LL.M., M.A. – odborná asistentka, Katedra medzinárodného, európskeho práva a právnej komunikácie, Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, lubica.saktorova@umb.sk

Úvod

Medzinárodný trestný súd (ang. International Criminal Court, ďalej aj ako „ICC“) bol zriadený na základe Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu (ang. the Rome Statute of the International Criminal Court), známy ako „Rímsky štatút“ (ang. Rome Statute ďalej aj ako „Štatút“)³, ktorý bol prijatý 17. júla 1998 stošesťdesiatimi štátmi v Ríme. Jeho prijatie bolo výsledkom niekoľkoročnej snahy, ktorá bola započatá rezolúciou Valného zhromaždenia Organizácie spojených národov (ďalej len „OSN“)⁴. V roku 1948 Valné zhromaždenie OSN jednomyseľne prijalo Dohovor o zabránení a trestaní zločinu genocídiá⁵ (ďalej len „Dohovor“), známeho ako Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN 260 z 9. decembra 1948.⁶ Valné zhromaždenie OSN uznávajúc, že vzhľadom na to, že vo všetkých obdobiach histórie spôsobila genocída nespočetné straty na ľudských životoch a je presvedčené, že prostriedkom na zabránenie jej ďalšieho šírenia je nevyhnutná potreba medzinárodnej spolupráce, prijalo tento Dohovor. Článok VI Dohovoru ustanovuje, že osoby obvinené z genocídy „budú súdené príslušným súdom štátu, na ktorého území bol čin spáchaný, alebo takým medzinárodným trestným tribunálom, ktorý má na to jurisdikciu.“⁷ V tom istom uznesení Valné zhromaždenie OSN tiež vyzvalo Komisiu pre medzinárodné právo „aby preskúmala potrebu a možnosť zriadenia medzinárodného súdneho orgánu pre procesy s osobami obvinenými z genocídy.“

Na základe záveru Komisie, že založenie medzinárodného súdu na súdenie osôb obvinených z genocídy alebo iných zločinov podobnej závažnosti je žiaduce a možné, Valné zhromaždenie ustanovilo výbor, ktorý pripravoval návrhy týkajúce sa zriadenia takejto inštitúcie. Od tohto času sa otázka zriadenia Medzinárodného trestného súdu začala pravidelne skúmať. V decembri 1989 Valné zhromaždenie v reakcii na žiadosť Trinidad a Tobago požiadalo Komisiu pre medzinárodné právo, aby pokračovala v prácach na vytváraní Medzinárodného trestného súdu s jurisdikciou zahŕňajúcou obchodovanie s drogami. Neskôr v roku 1993 prepukol konflikt v bývalej Juhoslávii a medzinárodnú pozornosť si opäť vyžadovali vojnové zločiny, zločiny proti ľudskosti a genocída, ktoré sa tam uskutočňovali v podobe „etnických čistiek“. V snahe ukončiť páchanie týchto zločinov zriadila Bezpečnostná

³ Rímsky štatút Medzinárodného trestného súdu prijatý 17. júla 1998 s platnosťou od 1. júla 2002.

⁴ Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN zo 4. decembra 1989 A/RES/44/39 (1989).

⁵ Ang. *The Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*.

⁶ Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN z 9. decembra 1948 260 A (III) (1948).

⁷ Pozri čl. 6 Dohovor o zabránení a trestaní zločinu genocídiá 1948.

OSN *ad hoc*⁸ Medzinárodný trestný tribunál pre bývalú Juhosláviu⁹ na základe rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 827 z roku 1993¹⁰, ktorý mal za úlohy potrestať páchatel'ov týchto činov a odradiť tak iné osoby od podobných zločinov v budúcnosti.

Krátko nato Komisia pre medzinárodné právo úspešne dokončila prácu na návrhu Štatútu Medzinárodného trestného súdu a v roku 1994 ho predložila Valnému zhromaždeniu OSN. Pre zváženie hlavných podstatných otázok, najmä hmotnoprávných a administratívnych spojených s návrhom Štatútu, ustanovilo Valné zhromaždenie *ad hoc* komisiu¹¹. V roku 1995 bola zriadená Prípravná komisia¹² s cieľom pripraviť všeobecne prijateľný konsolidovaný návrh textu, ktorý mal byť predložený na diplomatickej konferencii.

Prípravná komisia, ktorá sa schádzala v rokoch 1996 až 1998, zvolala svoje posledné zasadnutie v marci a 3. apríla 1998 ukončila svoje práce. Na svojom päťdesiatom druhom zasadnutí Valné zhromaždenie rozhodlo Rezolúciou č. 52/160 z 15. decembra 1998¹³ o zvolaní Diplomatickej konferencie splnomocnencov OSN o založení Medzinárodného trestného súdu¹⁴, ktorou vyzvalo členské štáty OSN, zástupcov medzinárodných trestných tribunálov pre Rwandu a bývalú Juhosláviu a zároveň aj občiansku spoločnosť, aby sa tejto konferencie zúčastnili. Konferencia sa následne konala v Ríme od 15. júna do 17. júla 1998, aby finalizovala a prijala Rímsky štatút Medzinárodného trestného súdu¹⁵. Zúčastnilo sa jej spolu 160 štátov¹⁶ prostredníctvom svojich splnomocnených zástupcov. Počas konferencie sa už na návrhu Štatútu neuskutočnili žiadne zmeny a bol prijatý 17. júla 1998.

⁸ Z *lat.* znamená „len pre daný prípad, len pre daný účel“.

⁹ Celým názvom Medzinárodný trestný tribunál pre stíhanie osôb zodpovedných za závažné porušenia medzinárodného humanitárneho práva spáchané na území bývalej Juhoslávie od roku 1991.

¹⁰ Rezolúcia Bezpečnostnej Rady OSN z 25. mája 1993 S/RES/827 (1993).

¹¹ Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN z 9. decembra 1994 A/RES/49/53 (1994).

¹² Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN z 11. decembra 1995 A/RES/50/46 (1995).

¹³ Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN z 15. decembra 1997 A/RES/52/160 (1997), cit. „*Recalling that, in its resolution 51/207, it further decided that a diplomatic conference of plenipotentiaries should be held in 1998, with a view to finalizing and adopting a convention on the establishment of an international criminal court,*“.

¹⁴ Ang. *Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court*

¹⁵ Rímsky štatút Medzinárodného trestného súdu prijatý 17. júla 1998 s platnosťou do 1. júla 2002. Ang. *Rome Statute of the International Criminal Court*.

¹⁶ Zoznam zúčastnených štátov je súčasťou príloh Záverečného aktu OSN diplomatickej konferencie splnomocnencov o založení Medzinárodného trestného súdu (U.N. Doc. A/CONF.183/10).

1 Jurisdikcia Medzinárodného trestného súdu

Od 1. júla 2002 vykonáva Medzinárodný trestný súd jurisdikciu v trestných činoch genocídy, zločinov proti ľudskosti, vojnových zločinov a trestných činov agresie¹⁷. Súčasne je oprávnený konať, ak trestné činy boli spáchané štátnym občanom zmluvného štátu alebo na území zmluvného štátu alebo v štáte, ktorý uznal jurisdikciu súdu alebo ak trestné činy boli postúpené prokurátorovi Medzinárodného trestného súdu Bezpečnostnou radou OSN podľa rezolúcie prijatej podľa kapitoly VII Charty OSN¹⁸. V prípade jurisdikcie *ratione temporis*, súd má jurisdikciu len nad trestnými činmi, ktoré boli spáchané po nadobudnutí platnosti Rímskeho štatútu. V prípade štátu, ktorý pristúpi k Štatútu neskôr, Súd je oprávnený vykonávať jurisdikciu voči tomuto štátu až po tom, ako tento Štatút pre neho nadobudne platnosť¹⁹.

V zmysle článku 13 Rímskeho štatútu výkon jurisdikcie je daný, ak štát, zmluvná strana Rímskeho štatútu požiada prokurátora, aby vykonal vyšetrovanie situácie, na základe ktorej došlo k spáchaniu jedného alebo viacerých trestných činov. Tak sa konania začali napríklad v situáciách Konžskej demokratickej republiky, Ugandy, dvakrát Stredoafrickej republiky a Mali. Po druhé, ak Bezpečnostná rada OSN konajúc podľa kapitoly VII Charty OSN postúpi prokurátorovi situáciu, z ktorej rovnako vyplýva, že došlo k spáchaniu jedného alebo viacerých takých trestných činov. Tento scenár sa doposiaľ odohral v súvislosti so situáciami v Dárfúre a Líbyi. Na základe odporúčaní Bezpečnostnej rady OSN môže súd vykonávať jurisdikciu aj nad štátmi, ktoré nie sú zmluvnými stranami Rímskeho štatútu, a to najmä v súvislosti s konaním, ktoré je v rozpore so Ženevskými a Haagskymi konvenciami a ich protokolmi.²⁰ Napokon môže iniciovať vyšetrovanie sám prokurátor *proprio motu*²¹ na základe relevantných informácií o trestnom čine v rozsahu jurisdikcie ICC po schválení sudcami senátu prípravného konania. Takéto informácie môžu poskytovať jednotlivci, medzivládne alebo mimovládne

¹⁷ Článok 5 ods. 2, Rímsky štatút Medzinárodného trestného súdu, cit.: „Súd bude vykonávať jurisdikciu v prípade trestného činu agresie, keď sa v súlade s článkami 121 a 123 prijme, ustanovenie, ktoré bude definovať tento trestný čin a určí podmienky, za akých Súd vykonáva jurisdikciu v súvislosti s týmto trestným činom. Takého ustanovenie musí byť v súlade s príslušnými ustanoveniami Charty Organizácie Spojených národov.“

¹⁸ Charta OSN z 24. októbra 1945.

¹⁹ Pozri čl. 12, Rímsky štatút Medzinárodného trestného súdu.

²⁰ WENQI, Z. On co-operation by states not party to the International Criminal Court, In *Int'l review of red cross* (2006), vol. 88 (861) s. 92.

²¹ Z *lat.* znamená „z vlastnej iniciatívy“. Popisuje oficiálny akt uskutočnený bez formálnej žiadosti inej strany. *Proprio motu* sa používa na označenie rozhodnutia prokurátora Medzinárodného trestného súdu o začatí vyšetrovania bez podania žiadosti Bezpečnostnou radou OSN alebo zmluvným štátom; túto právomoc mu udeľuje článok 15 ods. 1 Rímskeho štatútu.

organizácie alebo akékoľvek iné relevantné zdroje.²² To boli prípady Kene, Pobrežia Slonoviny, Gruzínska a Bangladéša/Mjanmarska.

2 Proprio motu právomoc prokurátora

Vyšetrovanie trestných činov *proprio motu* prokurátorom je jednou z najkontroverznejších tém v diskusiách štátov, ktoré odmietli ratifikovať Rímsky štatút. Právomoc je stanovená článkom 15 Rímskeho štatútu.²³

Prokurátor je povinný posúdiť závažnosť informácií súvisiacich s prípadom. Sledujúc tento účel môže požadovať od štátov, OSN, medzivládnych alebo iné mimovládnych organizácií ďalšie informácie a rovnako je oprávnený prijímať svedecké písomné alebo ústne výpovede v sídle ICC. Pokiaľ dospeje k záveru, že existuje dôvod pokračovať vo vyšetrovaní, predloží senátu prípravného konania žiadosť o poverenie vyšetrovaním spolu so všetkými získanými materiálmi. Ak tento senát usúdi, že existuje dôvod na pokračovanie vyšetrovania a prípad spadá do jurisdikcie ICC, vydá prokurátorovi poverenie o začatí vyšetrovania. Zamietnutie takejto žiadosti senátom avšak nezakladá budúcu prekážku predloženia následnej žiadosti prokurátora, ktorá bude vychádzať z nových skutočností alebo dôkazov, ktoré súvisia s tým istým prípadom.²⁴

Článok 15 teda poukazuje na skutočnosť, že zneužitie *proprio motu* právomoci prokurátora začať konanie pred Medzinárodným trestným súdom je nepravdepodobné. Dôvodom je jednoznačne fakt, že senát prípravného konania má právo zamietnuť žiadosť prokurátora v súvislosti so začatím vyšetrovania, ak neexistuje primeraný základ pre pokračovanie vo vyšetrovaní a ak prípad nespadá do jurisdikcie ICC. Ďalšou kontrolou právomoci prokurátora je ustanovenie článku 16, ktorý umožňuje Bezpečnostnej rade OSN odložiť vyšetrovanie. Z tohto ustanovenia vyplýva, že Bezpečnostná rada nie je povinná uvádzať dôvod na odloženie vyšetrovania alebo trestného stíhania.²⁵

²² Understanding the International Criminal Court str. 17, [online] Dostupné na: <https://www.icc-cpi.int/iccdocs/pids/publications/uicceng.pdf>.

²³ Pozri : QUADRI, Kafayat: The proprio motu power of the ICC Prosecutor: the reason some states have refused to ratify the Rome Statute, str. 11. International Journal of Humanities and Management Sciences (IJHMS) Volume 2, Issue 1 (2014) ISSN 2320–4044 [online].

²⁴ Pozri čl. 15, Rímsky štatút Medzinárodného trestného súdu.

²⁵ QUADRI, K.: The proprio motu power of the ICC Prosecutor: the reason some states have refused to ratify the Rome Statute. In: International Journal of Humanities and Management Sciences (IJHMS) Volume 2, Issue 1 (2014), s. 14.

3 Územná pôsobnosť nad štátom Palestína a stanoviská prokurátorky

V januári 2015 podala Palestína vyhlásenie podľa článku 12 ods. 3 Rímskeho štatútu, čím prijala jurisdikciu Medzinárodného trestného súdu na údajné trestné činy „*spáchané na okupovanom palestínskom území vrátane východného Jeruzalema od 13. júna 2014*“. Palestína postúpila dňa 22. mája 2018 situáciu prokurátorky podľa článku 13 písm. a) a článku 14 Štatútu.²⁶

Pristúpenie Palestíny k Rímskemu štatútu je v súlade s prístupom, ktorý ICC zaujal voči iným „atypickým“ subjektom. Napríklad Cookove ostrovy ako samosprávny subjekt, ktorý je vo voľnom združení s Novým Zélandom, teda sa vo všeobecnosti nepovažujú za nezávislé a rovnako nie sú členským štátom OSN ani nemajú status pozorovateľa pri OSN sa v roku 2008 stali zmluvnou stranou Štatútu.²⁷

Prokurátorka v zmysle Rímskeho štatútu môže od senátu ICC pre prípravné konanie žiadať rozhodnutie v otázke jurisdikcie alebo prípustnosti.²⁸ Pokiaľ ide o vyššie uvedený záver týkajúci sa rozsahu územnej pôsobnosti ICC, prokurátorka uvádza, že sa riadila postavením Palestíny ako zmluvnej strany Rímskeho štatútu od 2. januára 2015. Rovnako pripomína, že na účely výkonu svojej právomoci nemusí ICC osobitne hodnotiť postavenie Palestíny, ani jej štátnosti. Pristúpenia Palestíny k Štatútu predstavuje dva následky. Po prvé, štát, ktorý sa stane zmluvnou stranou Štatútu podľa článku 125 ods. 3 tým prijíma jurisdikciu ICC podľa článku 12. Po druhé, článok 12 ods. 2 špecifikuje prípady, na základe ktorých môže ICC vykonávať svoju právomoc v dôsledku toho, že sa štát stal zmluvnou stranou podľa článku 12 ods. 1 alebo ktorý podal vyhlásenie podľa článku 12 ods. 3 a článku 125 ods. 3 Štatútu. V tejto súvislosti prokurátorka tvrdí, že obmedzenie Palestíny pri výkone svojej právomoci nad celým okupovaným územím treba posudzovať na pozadí práva palestínskeho ľudu na sebaurčenie, ktorého výkon bol vážne narušený, *inter alia*, uložením určitých nezákonných opatrení.²⁹

Na druhej strane, Izrael zastáva pozíciu, že Súd nemá jurisdikciu nad situáciou v Palestíne, nakoľko nie je splnený základný predpoklad výkonu jeho právomoci – a to, že štát s trestnou jurisdikciou nad svojím územím deleguje túto právomoc na Medzinárodný trestný

²⁶ Pozri čl. 3, Decision on the „Prosecution request pursuant to article 19(3) for a ruling on the Court’s territorial jurisdiction in Palestine“, ICC-01/18.

²⁷ Pozri čl. 123, Prosecution request pursuant to article 19(3) for a ruling on the Court’s territorial jurisdiction in Palestine, ICC-01/18-12.

²⁸ Ibid.

²⁹ Pozri čl. 24, Decision on the „Prosecution request pursuant to article 19(3) for a ruling on the Court’s territorial jurisdiction in Palestine“, ICC-01/18.

súd.³⁰ Podľa Izraela pristúpenie Palestíny k Štatútu nemôže samo o sebe predstavovať základ pre jurisdikciu ICC, pretože nie je vyriešená otázka existencie suverénneho palestínskeho štátu. Svoje námietky odvodzuje z viacerých dôvodov. (1) Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN č. 67/19³¹ nemala v úmysle právne dospieť k záveru, či je Palestína kvalifikovaná ako štát a svojím účinkom sa výslovne obmedzila na OSN; (2) kroky generálneho tajomníka OSN ako depozitára mnohostranných zmlúv, ako sám objasnil, nie sú určujúce pre „vysoko politickú a kontroverznú“ otázku, akou je otázka palestínskej štátnosti; a (3) Palestínsku účasť na zhromaždení štátov a zmluvných strán Súdu tiež nemožno považovať za formovanie alebo preukázanie takejto štátnosti.³²

Pozícia, ktorú zastáva Izrael a ktorú podporujú niektoré štáty je, že bez úplnej kontroly nad územím Palestína nespĺňa kritériá štátnosti v medzinárodnom práve, a teda nie je „štátom“ na účely výkonu jurisdikcie ICC. Taktiež nie sú štátom na účely konania pred ICC okupované územia, nakoľko teda práve tu chýba splnenie základných podmienok aj podľa Montevidejských kritérií, a to: stále obyvateľstvo, definované teritórium, vláda, kapacita vstúpiť do diplomatických vzťahov s inými štátmi. Ďalšie argumenty Izraela a príbuzných mocností samozrejme opakujú rétoriku politizácie ICC prípadne striktnnej politickej selekcie prípadov, ktoré ICC pripustí na riešenie a podobne.

Po prijatí žiadosti alebo právoplatného vyhlásenia vydaného podľa článku 12 ods. 3 Rímskeho štatútu prokurátor v súlade s nariadením Úradu prokurátora otvára predbežné preskúmanie situácie.

Prokurátorka dňa 16. januára 2015 oznámila začatie predbežného preskúmania situácie v Palestíne s cieľom zistiť, či sú splnené kritériá Rímskeho štatútu na začatie vyšetrovania.³³ Konkrétne podľa článku 53 ods. 1 Rímskeho štatútu prokurátorka pri tomto rozhodovaní zväži otázky právomoci ICC, prípustnosti prípadu a záujmov spravodlivosti. Prokurátorka dňa 20. decembra 2019 oznámila, že po dôkladnom, nezávislom a objektívnom posúdení všetkých spoľahlivých informácií, ktoré má jej úrad k dispozícii, sa predbežné preskúmanie situácie v Palestíne skončilo rozhodnutím, že všetky zákonné kritériá Rímskeho štatútu pre začatie

³⁰ Pozri čl. 26, Decision on the „Prosecution request pursuant to article 19(3) for a ruling on the Court’s territorial jurisdiction in Palestine“, ICC-01/18.

³¹ Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN z 29. novembra 2012 A/RES/67/19 (2012).

³² Pozri čl. 27, Decision on the „Prosecution request pursuant to article 19(3) for a ruling on the Court’s territorial jurisdiction in Palestine“, ICC-01/18.

³³ The Prosecutor of the International Criminal Court, Fatou Bensouda, opens a preliminary examination of the situation in Palestine [online] Dostupné na: <https://www.icc-cpi.int/pages/item.aspx?name=pr1083>.

vyšetrovania boli splnené.³⁴ Vzhľadom na právne a faktické problémy spojené s touto situáciou však prokurátorka podľa článku 19 ods.3 Rímskeho štatútu požiadala senát ICC pre prípravné konanie o rozhodnutie o rozsahu územnej pôsobnosti Medzinárodného trestného súdu podľa článku 12 (2 písm. a) Rímskeho štatútu v Palestíne.³⁵ Dňa 28. januára 2020 vydal senát ICC pre prípravné konanie (ďalej aj ako „PK“) uznesenie, ktorým sa stanovuje postup a harmonogram predkladania pripomienok k žiadosti prokurátorky podľa článku 19 ods. 3 Rímskeho štatútu týkajúceho sa rozsahu územnej pôsobnosti súdu v situácii v štáte Palestína. Dňa 5. februára 2021 senát PK väčšinou hlasov rozhodol, že územná pôsobnosť súdu v situácii v Palestíne sa rozšíri na územia okupované Izraelom od roku 1967, konkrétne na Gazu a Západný breh Jordánu vrátane východného Jeruzalema.³⁶ Dňa 3. marca 2021 oznámila prokurátorka Medzinárodného trestného súdu Fatou Bensouda začatie vyšetrovania týkajúceho sa „situácie v Palestíne“, ktoré sa týka zločinov, ktoré tu boli údajne spáchané od júna roku 2014.³⁷

4 Interpretácie teritoriality v prípade Palestíny zo strany senátu

Zdanlivo formalistická analýza, ktorá viedla k rozhodnutiu senátu o jurisdikcii, bola nasledovná: Palestína bola v roku 2015 prijatá ako zmluvná strana Rímskeho štatútu ICC, a teda k Zhromaždeniu zmluvných strán (ASP) (namietala len jediná krajina ako zmluvná strana ICC – a to Kanada). Podľa väčšiny členov senátu PK by teda bolo rozporuplné umožniť subjektu pristúpiť k Rímskemu štatútu a stať sa zmluvnou stranou, pričom by sa súčasne obmedzil účinok Štatútu a popierali sa dôsledky spojenia tým, že sa odmietne umožniť tejto strane predložiť prokurátorovi prípad tak, ako môžu iné zmluvné štáty. Text Rímskeho štatútu, ktorý uvádza ako jeden z dôvodov jurisdikcie ICC „*štát, na ktorého území k predmetnému správaniu došlo*“, sa musí vykladať ako odkaz na „štát, zmluvnú stranu“ Štatútu. V dôsledku toho sa Palestína na účely Rímskeho štatútu kvalifikuje ako štát „*na území ktorého došlo*

³⁴ Statement of ICC Prosecutor, Fatou Bensouda, on the conclusion of the preliminary examination of the Situation in Palestine, and seeking a ruling on the scope of the Court’s territorial jurisdiction [online] Dostupné na: <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=20191220-otp-statement-palestine>.

³⁵ „Prosecution request pursuant to article 19(3) for a ruling on the Court’s territorial jurisdiction in Palestine“, No. ICC-01/18-12

³⁶ Decision on the „Prosecution request pursuant to article 19(3) for a ruling on the Court’s territorial jurisdiction in Palestine“ No. ICC-01/18

³⁷ Statement of ICC Prosecutor, Fatou Bensouda, respecting an investigation of the Situation in Palestine [online] Dostupné na: <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=210303-prosecutor-statement-investigation-palestine>.

k predmetnému správaniu“. Toto určenie, podľa rozhodnutia senátu prípravného konania, nehovorí nič o postavení Palestíny v medzinárodnom práve verejnom - vrátane toho, či spĺňa predpoklady štátnosti, ale je kvalifikované a posudzované len v rámci výkladu Rímskeho štatútu. Tým sa však úvaha senátu PK neskončila. Pokiaľ išlo o určenie rozsahu územnej jurisdikcie Palestíny, väčšina sa opierala o sériu rezolúcií Valného zhromaždenia OSN. Patrili k nim rezolúcia Valného zhromaždenia 67/19 (2012), ktorá uznala Palestínu ako „nečlenský pozorovateľský štát v OSN“ a ktorá sa zameriava na právo Palestínčanov na sebaurčenie a nezávislosť v ich štáte „na palestínskych územiach okupovaných od roku 1967.“³⁸ Citovaná bola aj rezolúcia Bezpečnostnej rady OSN 2334 (2016), ktorá opätovne potvrdila riešenie problému dvoch štátov (tj. myšlienku palestínskeho štátu) a odhodlanie, že izraelské zakladanie osád na okupovanom palestínskom území je nezákonné a je významnou prekážkou dosiahnutia riešenia celej situácie založením dvoch zvrchovaných štátov.³⁹ Senát PK poznamenal, že rezolúcie Valného zhromaždenia o sebaurčení, ako aj rezolúcia 2334 sa odvolávajú na územia okupované Izraelom v roku 1967 (Západný breh Jordánu vrátane východného Jeruzalema a pásma Gazy). Na základe uvedených rezolúcií sa senát vysporiadal s teritorialitou v tomto prípade tak, že sa územná jurisdikcia v situácii v Palestíne rozširuje aj na tieto územia. Senát pre PK sa vyhol otázke statusu Palestíny ako štátu mimo rámca Rímskeho štatútu, pričom považuje za zbytočné a neopodstatnené rozhodovať o otázke štátnosti Palestíny. Senát pre PK sa síce opieral o palestínske právo na sebaurčenie presne tak, ako je uznané v už spomínaných rozhodnutiach OSN, ale iba na účely určenia územnej pôsobnosti v prípade Palestíny. Pri tomto rozhodovaní zdôraznil, že v súlade s Rímskym štatútom musí byť uplatňovanie a výklad práva v súlade s medzinárodne uznávanými ľudskými právami. Právo na sebaurčenie, ako sa uvádza v rozhodnutí, je práve takým právom a právo Palestíny na sebaurčenie v rámci okupovaných palestínskych území bolo výslovne uznané orgánmi ako sú Medzinárodný súdny dvor či Valné zhromaždenie OSN.⁴⁰ V tejto podobe rozhodnutie senátu PK replikuje procesné vylúčenie osôb ktoré „nemajú“ štát, Medzinárodného súdneho dvora (vo veci Východného Timoru z roku 1991), s cieľom nespôsobiť beztrestnosť v prípade údajných zločinov spáchaných na osobách a osobami na okupovaných územiach. Záver, že sa územná pôsobnosť ICC rozširuje aj na tieto okupované časti, sa teda ukázal byť v súlade s právom na sebaurčenie.

³⁸ Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN z 29. novembra 2012 A/RES/67/19 (2012).

³⁹ Rezolúcia Bezpečnostnej Rady OSN z 23. december 2016 S/RES/2334 (2016).

⁴⁰ Decision on the „Prosecution request pursuant to article 19(3) for a ruling on the Court’s territorial jurisdiction in Palestine“ No. ICC-01/18.

Záver

Rozhodnutie senátu ICC pre prípravné konanie zo dňa 5. februára 2021 môže mať do budúcnosti zásadný význam pre zabránenie problému, ktorý vyplýva z Rímskeho štatútu. Tento problém spočíva v tom, že určením, že (okrem prípadu, keď je prípad pridelený ICC rozhodnutím Bezpečnostnej rady OSN) iba štáty (buď na osobnom, alebo na územnom základe) môžu zveriť jurisdikciu Medzinárodnému trestnému súdu; Rímsky štatút zachováva koloniálny predpoklad, podľa ktorého môžu byť aktérmi na medzinárodnom právnom poli iba tí, ktorým bol priznaný status štátu. Nakoľko sa však personálna jurisdikcia MTS vzťahuje iba na fyzické osoby a nie štát, procesne sú zo zodpovednosti za medzinárodné trestné činy akoby čiastočne vylúčené osoby, ktoré nemajú „vlastný štát“. Zdanlivo formálne rozhodnutie senátu pre prípravné konanie ICC v skutočnosti predstavuje prekonanie tohto vylúčenia spôsobom, ktorý predstavuje významný vývoj v medzinárodnom práve verejnom.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- CASSESE, A.: *The Oxford Companion to International Criminal Law*, 2nd eds. OUP 2008.
- Decision on the “Prosecution request pursuant to article 19(3) for a ruling on the Court’s territorial jurisdiction in Palestine”, ICC-01/18 (2021).
- Dohovor o zabránení a trestaní zločinu genocídie z roku 1948.
- Final act of The United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the establishment of an International Criminal Court U.N. Doc. A/CONF.183/10.
- Geneva Conventions and the Additional protocols z roku 1949.
- Charta Organizácie Spojených národov z roku 1945.
- Prosecution request pursuant to article 19(3) for a ruling on the Court’s territorial jurisdiction in Palestine, ICC-01/18-12 (2020).
- QUADRI, K.: The proprio motu power of the ICC Prosecutor: the reason some states have refused to ratify the Rome Statute. In: *International Journal of Humanities and Management Sciences (IJHMS)* Volume 2, Issue 1. ISSN 2320–4044.
- Rezolúcia Bezpečnostnej Rady OSN z 23. december 2016 S/RES/2334 (2016).
- Rezolúcia Bezpečnostnej Rady OSN z 25. mája 1993 S/RES/827 (1993).
- Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN z 11. decembra 1995 A/RES/50/46 (1995).

Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN z 15. decembra 1997 A/RES/52/160 (1997).

Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN z 29. novembra 2012 A/RES/67/19 (2012).

Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN z 9. decembra 1948 260 A (III) (1948).

Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN zo 17. decembra 1996 A/RES/51/207 (1996).

Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN zo 4. decembra 1989 A/RES/44/39 (1989).

Rome Statute of the International Criminal Court, 17th July 1998, 2187, U.N.T.S. 90.

Statement of ICC Prosecutor, Fatou Bensouda, on the conclusion of the preliminary examination of the Situation in Palestine, and seeking a ruling on the scope of the Court's territorial jurisdiction [online]. Dostupné na: <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=20191220-otp-statement-palestine>.

Statement of ICC Prosecutor, Fatou Bensouda, respecting an investigation of the Situation in Palestine [online]. Dostupné na: <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=210303-prosecutor-statement-investigation-palestine>.

The Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide.

The International Criminal Court: The Rules of Procedure and Evidence.

The Prosecutor of the International Criminal Court, Fatou Bensouda, opens a preliminary examination of the situation in Palestine [online]. Dostupné na: <https://www.icc-cpi.int/pages/item.aspx?name=pr1083>.

Understanding the International Criminal Court [online]. Dostupné na: <https://www.icc-cpi.int/iccdocs/pids/publications/uicceng.pdf>.

WENQI, Z.: On co-operation by states not party to the International Criminal Court, In Int'l review of Red cross (2006), vol. 88 (861).

Obsah článku podlieha licenci Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY (Radka Kačáková – Ľubica Saktorová).